

Оюн мыйн. Бистад партиялык колхоз-кооператив өнүгү-
нүнтү улустун өнүгүзүн деңгээлине чедир көдүрүшүн
орутурын илдеттик, олардын чыгыш аай коммунисттик өн-
бөдүн каттыга бөрүнчү перспективаларын тодорайлаа.
Колхозчу тургузун, колхоз-кооператив өнүгүн бийыклаган
рынке болгаш бүгү талааны хөгжүдөрүнче уланган экон-
миктик, политиктик, организастык чөмөчтөлгүн бүдүн с-
темазын СЭКП ахындап кылган болгаш амидыралга ботта-
дырган (чигээ, машина-трактор станциялары де орган-
застаны, техниканы колхозторга сатааны, бөлөктөлгөн с-
темазын болгаш өрүстөрүнүн политиканын өскөрткөн, кад-
лар-биле көдөтө дуулаар болгаш өскө-даа чүддөр).

(Уланчызы 3-кү арында).

ДЕЛЕГЕЙНИНҢ КОМУНИСТИК ШИМЧЭШКИНИНҢ ЧАА-ЧАА ТИЛЕГЕЛЕРИ ДЭЭШ

(Уланчылы).

Хуваалдың социалист принципін шын боттандырына-га, а ол ышкын алызында барып хуваалдың коммунист принципине шилчиринге бистің партияныс улуг кичээ-гейни салып турар. Делегей кылдыр чоруктуң, материалдык сонугураалдың принципін кошкардыр чоруктуң кандыг-даа илерешкининиң экономика талазы-биле үндөзүн чогуң болгаш хоралын партия көргүскөн. Материалдык сонугу-галдың принципін ылангыч кезде ажил-агыйга жакыдар чоруктар биске мурунда бар турганы билингир болбай. Ол чорук кезде ажил-агый бүдүрүлгөсүнө, колхозчу тургузугта улуг когаралдык чедирген. Ажилчы чоннардың материалдык херекелдерин тооп көрбөс болгаш энтузизмге база медереди-дик чорукка, шаңнаарының база мактап дөктириниң хөй-ниги мораль хөйрлеринге колдуг-ла сундугар чорук бүдү-рүлгөсүн көгүздөзүн, ажилчы чоннардың амдырал денне-ли бедирин моондактап турган. Ол чорук иштиги болгаш харын-даа даштыкы талазы-биле таарымча чок уруктарың болган, чүге дээрге колхозчу тургузугтуң ат-алдарын куу-ладып, коммунизмин дыйзыннарды сүтүгүтүп чөмшүт берип турган.

Бистер болдунган четпестерин чок кылган болгаш «кижи бүрүзүндө—шылдар шаа-биле, кижиги бүрүзүндө—кылган шаа-биле» деп принципти хакык чокка боттандырып чедип ап турар бис. Ол болза күш-ажылдың бүгү-ниги албан бо-лурунуң принциби-дир. Ону амдыралга боттандыра чорук күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн, ажилдакчыларын мергежи-ли бедиринде, күш-ажылды бирги амдыралчы херекелге кылдыр, коммунисттик өзү-биле көөрүңе кижилерин кижиз-деринге канчаар-даа аажок улуг ужуз-дузалыг болуп тур-ар. Ол-ла үдө бистің партияныс күш-ажылга материалдык болгаш моральдык идилерин дүңдүрүп дугайында сакгыч са-лып турар. Коммунизмге бурунгаарлааның хире-черези-биле моральдык факторун ролу хакык чок бедир апаар. Ол ам безин улуг ужуз-дузалыг болуп турар. Коммунист күш-ажыл бригадаларының, цехтериниң болгаш бүдүрүл-гелериниң шимчээшкенин тыттып келгени болгаш хөгжөөнү —совет боттук амдыралдык шылдаргай болушуну-дур.

Херекелдерин барымдаалал хуваарының коммунист принципине шилчиге болза каян бүдүрүчү күштер бол-гаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү материалдык чаагай-кыл-дарын элекшилин тургузарын хандырып турар денне-лик чөткөндө, а күш-ажыл нитилелдин кези-гүнеринин бирги амдыралчы херекелди болу бергенде, чүгө мычан боттанган турар. Ам бисте национал фондунуң херекелге үнүп турар кол кезең ажилдаанын барымдаалал хуваап турар. Ол-ла үдө ажилчы чоннардың херекелдерин-ин элөөн кезең халас хандырып турар. Бүгү-ле хамааты-ларын халас ажилгап турары социал-культураның көмөг-леринге, улуг өөрөдөлгөсүнө болгаш медицина хандырыл-ганында түгөйлөрдөр ам чыла 25 миллиард рубль хире бо-луп турар. Хузуңда херекелдин хөй-ниги фондурлар кыгууларын бистер ажилчы чоннардың амдырал деннелин бедириниң коммунисттик оруу кылдыр көрүп турар бис.

Социалист күрүнө теориянык айттыргаларың партия улуг кичээгейни салып турар. Даракчы агылар шаг-да-ла чок бистің чүрүвүстө күрүнениң административтик эр-гөдөшкенин органдарының, бирги эчегде абзадашкыны-нын функцияларын күчүсөйп турар органдарын чоруту-дурларын чорутуламы боттанып турар. Демократияны улам ыйып хөгжүдөрүнө, күрүнө органдарының чамдык хүлээл-гелерин хөй-ниги органдарына шилчидип бөзүңгө, политиктик болгаш культурул амдыралдың бүгү-ле адыр-ларын хөй-нигииниң асыларын хөгжүдөрүнө, ажил-агыйны эр-гөдөп башкарының херөөңө, эрге-шөлдөңү үрөөр чорук-тар-биле демиселге болгаш өске-даа ол ышкын чүдүлгөдө ажилчы чоннардың өң калайк массаларын хандырып, ки-риштиреринче улаанышкынын бистің партияныс бажымы-биле чорукчу турар. Ол улаанышкын социалист нити-ледди чүгө кошкатпайн турар эвес, харын ыныгылап турар болгаш социалист күрүнениң коммунист хөй-ниги бот-эргөдөлгөчө өзүп киреринин перспективаларың дүгүң турар.

Коммунист тургузушкунуң теориянык болгаш прак-тиказың бо-даа, база өске-даа айттыргалары Совет Эвиле-диниң Коммунист партиянык чыла программасына иле-решкинин алыр. Ол программаны ам ажилдап кылып тур-ар; ону партия чугаалыгы көөр болгаш партияның ам болур ХХІ съездинге хүлээп алыр апаар.

Социалист чүрт бүрүзүнө ажил-херек чедишкениң чорутууган турары, социалист болгаш коммунист тур-гузушкунуң практиказың көдүрүп үндүрүп турар со-руулаары чүрт бүрүзүн болгаш социалист лагериниң нитизин-биле эрге-ажыктарың таарыштыр шын шитпир-леттинген турар дээриниң дугайында марксизм-ленинчи партияларын нити сакгыч салымшкыны Медегелде илерет-тинген.

Оң-биле холбоштыр аям-бүрү чүрттарга социалист тур-гузушкунуң практиказың үндөзүлгөсүн чыгдыган, со-циалист лагериниң коллективтик дүрүлгөсүнүн канчаар-даа аажок улуг ужуз-дузалыг ыла айткан.

Чээ нитилелдин тургузушкунуң марксизм-ленинчи теориянык үнелги хөй чүдүдери кирип турар социали-ст чүрттарын акы-дуңма партияларын дүрүлгөсүн бистің партияныс кичээгейлик өөренип турар. Ам социализм тургузушкунуң коллективтик дүрүлгөсүн чыгдыган. Ол дүрүлгө—бүгү делегейниң коммунист шимчээшкенин үнелги эдилең. Коллективтик дүрүлгөсүн акы-дуңма бүгү-лө партияларын өөренип көөр болгаш шын ажилдаар чорутуу—социалист чүрт бүрүзүнүн хөгжүдөзүнүн өң чугула не-гедээс болур.

Делегейни социалист системаның ээлеп турары чөй-мөүрүзүнүн ол кезеңде бүгү кижиги төрөлгөнгө чээ нити-ледин үлгөргө-чизээ тургустунуң турар. Ол чорук бүгү-лө социалист чүрттарын коммунист партияларын оңаа харымсаалы оонап турар. Социализм тургузушкунуң нити дүрүм өзүлгө болуп чүдүдери болгаш ол ышкын тус-тус чүрттарын оңалачан чорутуу, хөгжүдөзүн үе-чада бүрүзүнүн оңалгай чүдүдери болгаш негеделерин бар-ымдаалал турар шын политиктик база экономиктик улу-ругуларын үеинде бистер социализмин артык күштерин улам-на илешкейлиг ажилдаар болгаш чаа-чаа чедишкени-нерин чедип ап шыдаар бис.

Делегейни социалист системаның чүрттары боттары-нын аразына улам-на чоюкшудалып турарлар, ажил-чору-дуганын бүгү-лө адырларын оларын дем-каттыштырыл-гасы быгылып турар. Ол—дүрүм өзүлгө болуп чорудула-дыр. Социалист чүрттарын аразында шитпирлеттимес чөрдүлгөдөр чок болгаш тургу-даа шыдаас. Экономика та-лазы-биле өң-не сайыраңгай болгаш күчүлүг чүрттар эконо-мика талазы-биле шоолуг сайыраңгай эвес чүрттарга акы-дуңма ак-сеткилдиг дуулааларын көргүзүп турарлар. Чи-жээлээрге, Совет Эвиленинги дуулаалары-биле акы-дуңма социалист чүрттарга 500 хире үлөтүрүп бүдүрүлгелерин болгаш объектилерин түдүп тургускан. Ол чүрттарга бистің берген чөшкениненис болгаш чөдөлөрүсү 7,8 миллиард рубль болуп турар (чаа рубль-биле). Мычарга социализмин акы-дуңма чүрттары бистің экономиканыс хөгжүдөзүн боттарынын талазында Совет Эвиленинги дуулаа база-ла че-дирип турар дээрли демдэгелерин ботуустан хүлээлгөсү деп санап турар бис.

Делегейни социалист системаның амгы үеде бот эр-гө-лиг, хамаарышпас чүрттарын национал ажил-агыйларын каттышкан түнү болуп турар. Делегейни социалист сис-темазының хөгжүдөзүнүн дүрүм өзүлгө болуп чүтүлү бо-ла социалист чүрттарын национал ажил-агыйларын аразында харылдааларын улам-на быгылып турары болур. Социалист чүрттарын улам ыйыгып хөгжүдөзүн чөгүм-на харын социалист ажил-агыйнын делегей системанын бы-жылдарының шугуму-биле баар дээрин бүрүн барымдаа-биле чугаалап болур. Ол чүрттарга удурууганын түдүзүндө турар марксизм-ленинчи партиялар ол чорудулгага иле-п-

кейлиг дуулааларың боттарының чүтүдүдүгө чангыс ап-сеткилдиг болуп турарын Медегелде көргүскөн.

Бүдүрүлгени специализациянык болгаш кооперастаары-нын, күш-ажылдың улустар аразында хуваалдынын ай-тырылганын шын шитпирлээрин марксизм-ленинчи пар-тиялар кады чедип ап турарлар. Социализм артык күш-терин эң-не долугу-биле ажилдаарына олар оон-биле иди-ни берип турарлар. Социалист чүрттарын хөгжүдөзүнүн амгы үе-чадында оларын бүдүрүлгө күженишкенин-рин каттыштырының кол хөйири улус ажил-агыйнын планарын шын таарыштыр тургузары болу берген. ылаң-гыя социалист чүрттарын улус ажил-агыйн хөгжүдө-рин перспективалык планын ажилдап кылырының согула-ны-биле холбоштыр ол ажилды бүгү чүрттарын эрге-ажы-ктарың таарыштыр сайыраңгайжыр.

Социализм делегей системаның нити экономиктиг суурун быжылдары, социалист системаның бүгү-лө улус-тарының коммунизмге барык-ла хары улга киреринин материалдык үндөзүнүн тургузары ол системаның чүрт бү-рүзүнүн иштиги кураалдарын долугу-биле мобилизастан-тудум-на, улам дүргөн болдунар, күш-ажылдың улустар аразында социалист хуваалдынын артык күштери дээр ажилдаатыр болгаш аңаа үндөзүлгөсү экономиктиг хөгжү-дөзүн деннедериңиң дескележир болуп турар. Экономиктиг хөгжүдөзүн деннедериңиң төөгү талазы-биле тургустунуң келген ылгалдарын чорутуу арып эртеринин согулазын шитпирлештирсе, бистер болза империализм таарыш-тырганы экономика болгаш культура талазы-биле жокудан-гай чорукту узуулаарының коммунисттик оруун бүгү делегей-нин улустарында көргүзүп турар бис. Ол орунук ажилың Ортакы Азиянын болгаш Кавказдын шаанда жокудангай чорук чамдык улустарының чикээндө бир-ле дугаарында толугай күжүлгөн, ол улустар өң-не сайыраңгай социали-ст нацияларын, хамыктын мурунда орус нациянын тала-зында канчаар-даа аажок улуг дуулааларын акызы-биле боттарынын жокудангай чорутуу аңаа эртек болгаш чүрт-тун үлөтүрүп талазы-биле сайыраңгай районнары-биле чан-гыс одуртга туруп алганнар. Ам ол чорудуга бүгү соци-алист системаның хемчээлери-биле чоруп турар.

Бистің нити хүлээлгөсү болза социалист чүрттарын ап-сеткил каттыштырышкынын, чангыс эвни, кады ажил-дакылганы болгаш кайы-кайымыңа дуулаажылганы муон

3. Чаа дайынны чайладыры—бүгү айтырылганың айтыры

Эштер!

Чөвүлө хуралдын кичээгейиниң төүгө дайынның бол-гаш тайбынын айтырып туруп турган. Делегейниң тер-моидролут дайынны чайладырының айтыры кижиги төрөлгөнгө эң-не чугула, эң-не амдыралчы айтыры болуп деп чүвени Чөвүлө хуралдык киржикчилери долугу-биле билип турган-нар.

Делегейин бирги дайынның үезинде бээр дайын болгаш тайбын дугайында айтырыг чөй бөмбүрүнүн бүгү чүрттар-нын бүгү политиказын үндөзүн айтырып, он-он миллион кижилерин амдыралынын болгаш өлүмүнүн айтыры болу берген деп В. И. Ленин айтып турган. Массалык хыдыш-кынын чаа чөпсөктерин ажилдаар чорук көстүп көрбөзүн үргөдөшкенин-биле болгаш чүс-чүс миллион кижилерин өлүмү-биле кыжылып турда, бо ленинчи сөстөр бистің хүне-рийвисте улам улуг күш-биле чангылашып турар. Илдыг хы-дышты чайладырыңдан артык ындыг сонгаарадышкын чок согулга ам чок.

Социалист лагериниң тургустунганы-биле болгаш оң күчү-шылдынын өскөнү-биле, күштерин чаа денгизүү-биле чөредештир делегей дайынны болдурбазыңе тургустун-га ол чаа аргаларын эң-не түнелдиг ажилдаарынын орук-тары Чөвүлө хурал айткан болгаш айткан. Дайынны айымдаарыңдан кижиги төрөлгөнгө адырларын социалист системаның бүгү күчүлүг, делегейниң ажилын ангызын өскөн күштерин коммунист ажилдаарлар дээринге улустар бузуптур турарлар.

Ажилчы агынын, оң коммунисттик авангардынын төөгүлүг хүлээлгөсү болза, чүгө даралдык, мөчүтүлдөй, адыралды болгаш эрге-медел чок чорукту узуулаарыңа эвес, харын база кижиги төрөлгөнгө дайыннарын айымдаалан адырларыңа деп Маркс, Энгельс болгаш Ленин көрүп турган-нар.

Быжыг тайбын болгаш бүгү улустарын аразында най-раал эвеш, империализмге удуз эштеп чок демиселди өзүлгө-гө В. И. Ленин бистің партияныс кижизиткен. Бо принциптер бистің даштыкы политиказын утка-шынары болуп келген болгаш болуп-даа турар. Бапталым өзүп, буурамы-шаан, кижиги төрөлгөнгө улуг хайларын таварыштырып бо-лур дээр дугайында ленинчи сөстөрүн бистің партияныс сактып турар. Империализмдин талазында айымдаалга ха-маарыштыр партия кезеңде канчаар-даа аажок серемчилдиг болуп, совет улусту мыныг өзүлгө кижизидип турар болгаш дайын бисти канчаар-даа хөнертен хөмө алабын дээр бүгү чүдүдери кылып турар. Улустарын серемчилелин болгаш илешкейлин көдүрүп, делегей дайын болдурбас дээр де-миселге оларын мобилизастаар дээр бистер дайыннын айы-мын сагындырып турар бис.

Дайынны болгаш тайбынын айтырылганы Совет Эвиле-диниң Коммунист партияныс канчаар көрүп турары бүгүдөй билингир. Съездериниң шитпирлериңде болгаш бистің партияныс өске-даа документаларыңда ону чангыс эвес ууда тайылдырылап келген.

Дайынар болза нитилелдин агыларга чарыганы-биле тыттып келген. Ол чүдө диле, калдыг-даа дайыннарын тыт-тып келеринин үндөзүн нитилелдин өжөнөшөк, анта-гонистик агыларга чарыганын узуулааларын турда чүгө-мичан бүрүн узуулаатынган турар дээрн ол-дур. Бүгү деле-гейге ажилчы агынын тилкээни-биле, социализмин тил-кээни-биле дайыннарын тыттып келеринин бүгү социализм болгаш национал чылдаагааннары чалыгатынган турар, мы-чаарда кижиги төрөлгөнгө ол көргүтүп айттылган кажаң-кездөдө адырлар артыны алыр.

Амгы байдалдар дайыннарын даразында: делегей дай-ныннары; тус черин дайыннары; хосталгалыг дайыннар чоңунуң тус халыкшкыны деп ылгазыларын агылап көөр херек. Ол чорук бо дайыннарга хамаарыштыр шын тактиканы чогадып кылырныга эргежок чугула.

Делегей дайыннарын дугайында айттырганд эгелээли. Коммунист — делегей дайыннарын, чөйөк кычан күрү-нелер аразында калдыг-даа дайыннарын эң-не шитпирлип удуулаачыкчылар. Илдыг дайында чүгө империалисттерге өскөдөрүн деннедериңиң ажалеп алтырга, улустарын куулаарыңа болгаш үтүп дээрбөдөрүнө херектиг. Деле-гейни социалист лагериниң тыттып келеринин мурунда, делегей дайынны болгаш биз азы болбос бе деп айтырып шитпирлээринге ажилчы агы тодаракчы салдарын көр-гүзүп шыдаас турган. Ол үеде ажилчы агынын эң дээр-төдөлөкчилери болза, империалист дайынны хамааты дайынныч шилчидер, тодарайлаарга эрге-чагыраңны ажил-чы агынын, күш-ажылчы чоңунуң чаалап алмырга тур-густунган байдалды ажилдаар деп долугуң иди үндүргө-нөр. Делегейин бирги дайынныда мыныг байдал тургустун-ган турган, ыңчангаш ону большевиктерин партияны Ленин тергип ажилдаан.

Бистің үенисте мырыңай өске байдалар тургустуна бер-ген. Күчүлүг экономикалыг болгаш чөпсөкчү күштерлиг де-легейниң социалист лагери дайынның болгаш тайбынын айтырылганын шитпирлээринге улам-на өзүп турар салдар-ын чедирип турар. Империалист чүрттарын аразында чид-диг чөрдүлгөдөр болгаш антагонизмдер, өске, эң-не кошка-ктарын ужу байыр күзүлгөдөр ам-даа бар болбайлаан хар-ын. Мычарга-даа империалисттер Совет Эвиленинге болгаш бүгү социалист лагерге эглип көөр болгаш боттарынын аразында дайынны эгелээринден коргап ужурга таваржы-п турарлар. Олар боттарынын аразында чөрдүлгөлөрүн ыт-та-взын кызыдып турар. Олар дайын бөлүлгөдөрүн тургус-тап, оларже хөй-хөй капиталист чүрттарын хаара туткан.

сонгаар-даа бүгү хөмчөг-биле быжылгаары болур. Чөвүлө хуралдын Медегелдине чугаалап турары болза: «Коммуни-сттик болгаш ажилчы партиялар ажилчы чоннары соци-алист интернационализмн өзүлгө, национализмн бол-гаш шовинизмн бүгү-лө илерешкинининге эштеп чок бо-лурунуң өзүлгө мога-шылга чок кижизидип турар. Со-циалист чүрт бүрүзүнүн болгаш нитизин-биле социалист лагериниң күжүнүн болгаш тилеттирбесиниң кол үндөзүн —коммунист болгаш ажилчы партияларын, социалист чүрттарын улустарынын сырый каттышканында, чангыс эштинде, марксизм-ленинчи өөрөдиге оларын шыңчызы-да болур».

Социалист чүрттарын болгаш нацияларын бот-бота-рынын аразында харылдааларын, марксизм-ленинчин болгаш пролетаржы интернационализмн өзүлгө, дүшкөн, шын принциптерин коммунисттик болгаш ажилчы партиялар тодарайлаан. Ол хире чаа болгаш улуг херекке чамдык чет-пестер болгаш үндүрүк-кириктир чокка эртери берге бол-бай-лаан. Мычарга-даа социалист кады ажилдажылганы хуу характерлиг ол-бо четпестер характерлип турар эвес, а болуңуң адыс утказы-биле интернационалы болуп турар со-циализмин бүдүжү, акы-дуңма партияларын болгаш чүрт-тарын интернационалы политиказын база оон ачмыз-биле чедип алдынган бүгү делегейге төөгүлүг чедишкенин хар-актерлиг турар. Четпестерге хамаарыштыр кангымы диле, а бистер социалист лагерини сырый каттыштырар кол согул-галы болганын, марксизм-ленинчин, интернациона-лы өң-сеткил каттыштырылганың болгаш акы-дуңмалык-кы найыралдык принциптерин удурулга болдурбушаан, ол четпестерин чайладыр ужурулгү бис. Совет Эвилели болза социалист лагериниң чүрттарын чангыс эвинин, делегей-нин коммунист шимчээшкенин эрге-ажыктарын ха-мыктан бедик кылдыр көрүбүшан, болуңуң интернационалы хүлээлгөсүн кезеңде ылкытын-биле күжүсөйп келген болгаш күжүсөйп-даа турар. Бистің коммунист партияныс болуңуң ол өскөрлөш чок политиказын муон сонгаар-даа барымдаа-лаар апаар.

Социалист чүрттарын марксизм-ленинчин принцип-терге улам-на сырый каттыштырар чорук амгы үениң эң чугула айттыргаларың чаа өзү-биле, тайбынын, демократия-нын болгаш социализмн эрге-ажыктарыңа таарыштыр шитпирлээринге болдуну улам-на улуг аргаларын тургу-зар.

Ол бөлүлгөдөр иштиги демиселге дүрбүжүп тургажок, олар-ны киржикчилерин, оларын боттарынын чугаалап турарын өзүлгө алырга, коммунизмн көөр хөвнү чок чорук, база империализмн бүдүжүнүн болгаш чүтүлгөдөрүн нити-лешээ каттыштырып турар.

Амгы байдалдар дайыннар капиталист, империалист чүрттарын аразында болуру чалапчок эвес боор, мычарга-даа ону база-ла болбос деп болбос. Дайыннарын кол уруу-лунда империалисттер социализмн чүрттарыңа удуу, ха-мыктын мурунда социалист күрүнелерин иштинде эң-не күштүү болур Совет Эвиленинге удуу белеткен турарлар. Империалисттер бистің күчүлүгү божаңдадышкан, оон-биле монополист капталдын күжүн катан тургузарын күзээр-лер ийик.

Согулга чүдөс диле, империалисттерин дайыннары кып-сың үндүрениңе ажал эртимес шалтыктарын тургузары-на болур. Дайын шалтыкчыларынын орууга шапталгазы-нарын тургузарыңа бистің аргаларың өзүп турар, ындыг болганда, бистер делегейниң чаа дайынны болдурбайн барып болур бис. Бир-тээ империалисттер күрүнелер бар турар чүгө болганда бистер дайыннарын болуп болурун бүрүлү-биле казып шыдаас болбайн канчаар бис, мычарга-даа импери-алисттерин дайынны өскүзүп үндүрери ам мурунда тургу-зында, күчүлүг социалист лагериниң тургустунуң мурунда турганында орачок нарымай берген. Импери-алисттер дайынны өскүзүп үндүрүп болулар, мычарга-даа ол кандыг урукжарлыг болуру дээрин олар боданыр ужурга таваржып турарлар.

Бир эвес харын-даа демээрден Гитлер оң чаа төгүшү-нүг авантюризм калдыг үлөтүп согушкун-биле доостуртун, а оң болу амы-тынында болу четтеринин болу баш удуз билип турган болза, Совет Эвиленинге удуу дайынны өскү-зүлгөдөрүн мурунда, ол чангыс эвес ууда боданыр турган ийик. Мычарга чүгө ийи социалист чүрттар — Совет Эвилели биле Моол Арат Республикага турган болгай. Мычаргажок бис-тер империалисттер күрүнелерин аразында чөрдүлгөлөрүн база ажилдап тургаш, агрессорларын чыла шапкан бис.

Амгы үеде байдал мырыңай өске. Ам күчүлүг күш болуп турар социалист чүрттар империалисттерге удуула-еыштыр түрүп турар. Социалист лагериниң күжүн биче деп көөр, делегей болушкунуң чорудулганына оон салдарын, ындыг болганда, дайынар болу бе азы болбос бе деп айтырып шитпирлээринге оон салдарын бичелдир болза шын эвес болур ийик. Күчүлүг чөпсөкчү күштерлиг күчү-шылдыг социализм лагериниң туруп турары байдал-да дайынзыралтап турар империалисттерге удуу илешкейлиг демиселге боттарынын бүгү күштерин мобилизастаар болза, улустар дайынны чугаажок болдурбайн барып болур болгаш тайбын кожа-хөлбөз догунаашкынын оон-биле хандырып шыдаарлар.

Тус черин дайыннарын дугайында кеш өсө. Ам импе-риалисттер лагерге тус черин дайыннарын дугайында хөйү-биле чугаалап турар болгаш ындыг дайыннарга херек-анын-биле харын-даа биче хемчээлдиг атомун чөпсөкчү тургузуп турарлар. Тус черин дайыннарын тускай тео-рияны чогаатынган. Таварыла бе, бо? Чок, таварыла эвес. Чамдык империалисттер бөлүктөр делегей дайынны капи-тализмге бүрүн буураашкын болуп дооступ болур деп чүвенин көрткөш тус чер дайыннарын өскүдөрүнө кордал салып турарлар.

Тус черин дайыннары тургулаан, олар келир үеде-даа тыттып көзүп болур. Мычарга-даа ындыг дайыннары импе-риалисттерин өскүдөрүн аргалары ам улам-на кызыгар-латтыган. Империалист бичи дайын болза, империали-стерин кайызы ону эгелөөн хамаарыла чокка, делегейин тер-моидролут, ракеталыг дайынныч хөрдөзүлгө кире берип турар. ыңчангаш бистер делегей дайыннарыңа-даа, тус чер дайыннарыңа-даа удуу демиселди чорудуу ужурулгү бис.

Империалисттерин өскүзүп үндүргени тус чер дайын-нын чалжээте Египетке удуу Англиянын, Франциянын бол-гаш Израильдин агрессияны кирип болур. Олар Египетти боой тударын болгаш хамаарышпас чорук дээр демиселди турар араб чүрттарын оон-биле коргударын, а ол ышкын Азиянын болгаш Африканын өске-даа улустарын коргударын ордандышкан. Англиянын күрүне ажилдакчылары, олар-нын иштинде Иден-даа Египетти узуулап кааптар деп бот-тарынын чүтүлгөдөрүн бистер Лондонга чоруп тургусту да-ка акжы чугаалап турганнар. Бистер оларга шутту-ла: бир эвес дайынны эгелээр болуураңа, орта аштырар силер-бистер киришпей барбас бис деп чугаалап бис. Ол дайын эгелей бээр, Каттышкан Нациялар Организацыяны оңу өзү барымдаалап буруу шапкан, мычаргажок оортан агрессорлар изиргемзөөн-даа, домзмаң-даа, олар боттарынын хирлиг херөөн үргүчүлүг турганнар болгаш харын-даа эңи согуламын че-дип атырымыс чок деп бузурзун турганнар. Совет Эвилели, бүгү социалист лагери Египетти камгалаарыңе тургупкан. Иденге болгаш Ги Молдде Совет Эвиленинги күштүг сагын-дыры дайынны доктадышкан. Тус чер дайын, Египетке авантюра бузары-биле буурап дүшкөн.

Бо болза 1956 чылда, социализмн чүрттары биле импе-риализмн чүрттарынын аразында күштерин денгизүүр амгызы ышкын ындыг эвес турда болган. Бистер мычарга чүгө үдөгөсүн ышкын ындыг улуг күчү-шылдыг турбаан бис. Оон ангыда Англиянын, Франциянын болгаш Израильдин чагырыкчылары мычарга Венгрияга болгаш Польшага турган бергелерин ажилдаарын база кордал турганнар. Империали-сттер күрүнелерин төлөөлөччилери биске: Венгрияда силерин

бодуларын бергелеринер бар-дыр, а бисте Египетте бергеле-ринис бар-дыр, ыңчангаш силер бистің херектеринисе ки-ришпөөр деп сымыраңчып турганнар. Мычарга-даа бистер ол сымыраңчыкларга төлөтүп харынын берген бис. Бистер оларын үштөкчи херектерин херекке албайн эрттирбөөн бис. Бистер кирип, оларын агрессияны үскөн бис.

Империалисттерин өскүзүп үндүргени тус чер дайынны Совет Эвиленинги, бүгү социалист лагериниң киржалгези-ниң түнелдинде канчаар соксаттыганын чизээ бо-дур.

Тус чер дайыннары муон сонгаар-даа болу берип болур дээрин үстүндө чугаалап мен. ыңчангаш бистің согула-ныс чүдөс диле, кажаң-кездөдө белен турары, агрессия дайын-нарын болдурбас дээр демиселге социалист лагериниң күш-терин-даа, бүгү чүрттарын улустарын, тайбынча ынашыл-дыг бүгү күштерин-даа мобилизастаары болур. Бир эвес бүгү чүрттарын улустары каттышкан болгаш мобилизастаттын-ган турар болза, бир эвес олар боттарынын күженишкени-нерин чүрт бү

TC 00249.